

Norsk psykologforening,
Fagetisk råd
Postboks 419 Sentrum
N-0103 OSLO

Psykolog

Klager

FER-sak: 38/16K

Dato: 26.09.17

VEDR.: FAGETISK KLAGESAK 38/16k

Fagetisk råd i Norsk psykologforening (FER) mottok klagen 15.11.16 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 25.09.17.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer:
Svanhild Mellingen, Gry Lill Hamre, Rolf Eriksen, Lisa Stokkeland

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Saksgang

- 15.11.16   FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem PP
- 24.04.17   FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
- 12.05.17   Innklaget psykolog ble tilskrevet med anmodning om innen fire uker å redegjøre for klagen under henvisning til spesielle punkter i ”Ethiske prinsipper for nordiske psykologer” (EPNP).
- 12.06.17   FER mottok redegjørelse fra innklagede psykolog datert 05.06.17.
- 12.06.17   Redegjørelsen ble sent til klager med anmodning om innen to uker å kommentere innklagedes redegjørelse.
- 27.06.17   FER mottok kommentar fra klager datert 20.06.17.
- 03.07.17   Kommentar fra klager ble sendt innklagede psykolog med to ukers frist til å komme med sluttkommentarer.
- 02.08.17   FER mottok brev datert 10.07.17 med kopi av dom fra tingretten fra klager.
- 14.08.17   FER sendte kopi av brev fra klager datert 10.07.17 til innklager.
- 28.08.17   FER mottok brev fra innklaget psykolog med forespørsel om flere opplysninger fra klager.

- 04.09.17 FER sendte svar til innklaget psykolog hvor forespørselen om ytterligere opplysninger ble avslått, da dette ikke ble ansett som relevant for den fagetiske vurderingen. Innklagede psykolog ble bedt om å komme med sluttkommentarer innen to uker.
- 14.09.17 Norsk psykologforening mottok tlf. fra innklaget psykolog med forespørsel om at FER tok kontakt med henne. FER forsøkte å ta kontakt, men uten å oppnå dette.
- 15.09.17 FER mottok e-post fra innklaget psykolog med beskjed om at det ikke var mulig å gi et «fyllestgjørende sluttvar» uten at hun var blitt gitt mulighet for mer innsyn og besvarelse av spørsmål som hun hadde om saken.
- 21.09.17 FER var i telefonisk kontakt med innklagede hvor hun påny ber om ytterligere opplysninger i saken. FER opplyste om at saken ville bli behandlet i møte 25.09.17.
- 25.09.17 FER sluttbehandlet saken.

Oppsummering av tilsendt dokumentasjon

i) Klagers brev til FER

Klagen omhandlet sakkyndig utredning gjennomført av innklaget psykolog i 2016. Klager representerte saksøkt i barnefordelingssaken hvor innklaget psykolog hadde vært oppnevnt som sakkyndig. Klagen var på 5 sider. Vedlagt var kopi av følgende dokumenter: oppnevning av tingretten, mandat fra tingretten, bekreftelse til legekantor og legevakt, delrapport, nytt mandat fra tingretten, beslutning fra tingretten, e-post fra klager til tingretten, sakkyndig utredning, rettsbok, redegjørelse fra innklaget psykolog til tingretten, bekymringsmelding til barnevernet fra innklaget psykolog, og undersøkelsesrapporter for begge barna. I tillegg hadde klager ettersendt kopi av kjennelse fra tingretten, mottatt av FER 24.11.16.

Slik FER forsto klagen kunne den oppsummeres i følgende punkter:

1. Innklaget psykolog skal ikke ha kunnet redegjøre for påstand om å inneha særskilt kunnskap om det spesifikke miljøet som partene i barnefordelingssaken kom fra.
2. Innklaget psykolog skal ha gått utover mandatet som var gitt, utarbeidet en delrapport som var mer omfattende enn mandatet tilsa og brukt et høyt antall komparenter, noe som medførte vansker med å ivareta kontroll og kontradiksjon i forhold til hvorledes den enkelte var sitert.
3. Det opprinnelige mandatet skal ha vært å avklare fars forhold til rusmidler, men dette skal ikke ha blitt besvart i den sakkyndige rapporten og innklaget psykolog skal heller ikke ha kunnet besvare dette i rettsmøtet i sept.-16. Innklaget psykolog skal også ha kommet med påstander om fars rusbruk uten å ha kunnet dokumentere dette.
4. Innklaget psykolog skal, ved i delrapporten ha anbefalt at fars samvær med barna måtte vurderes i forhold til mors samlede omsorgsevne, ha støttet saksøker (far).
5. Innklaget psykolog skal ikke ha overholdt fristen for skriftlig uttalelse og den sakkyndige rapporten forelå først dagen før rettsmøtet (3 uker etter angitt frist), noe som førte til at den skriftlige rapporten ikke var fullstendig gjennomgått før tredje saksforberedende møte.
6. Innklaget psykolog skal i den sakkyndige rapporten og senere i uttalelse til tingretten ha gjengitt elektronisk informasjon som var tilegnet på ulovlig vis. Tingretten skal senere ha avskåret den sakkyndige rapporten grunnet bruk av den elektroniske informasjonen.
7. Innklaget psykolog skal ha kommet med uttalelser om annen psykolog som innklaget psykolog selv hadde utpekt til å utrede mors omsorgsevne. Uttalelsene skal ha omhandlet

annet arbeid som vedkommende hadde utført, og ikke vært relevant for den aktuelle saken da det ikke ble påpekt hva som var kritikkverdig ved den annens arbeid.

8. Innklaget psykolog skal ha sendt bekymringsmelding til barnevernet knyttet til omsorgen barna fikk av mor, til dels basert på «elektronisk dokumentasjon» mottatt fra far, og begrunnet i de samme forhold som barneverntjenesten gjentatte ganger hadde vurdert, og nylig avsluttet undersøkelsessak i forhold til. Ettersom barneverntjenesten allerede ved gjentatte anledninger hadde undersøkt de samme forholdene som innklaget psykolog meldte ifra om, mente klager at bekymringsmeldingen fra innklaget psykolog ikke kunne oppfattes på annen måte enn ren trakassering av mor.

VURDERING

1. FER anser det som viktig at psykologer er bevisst sine faglige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. At innklaget psykolog skal ha uttalt at hun har særskilt kunnskap om det spesifikke miljøet som partene i barnefordelingssaken kommer fra, uten at hun har kunnet angi nærmere hva hun har basert sin kunnskap på eller hvilken tilknytning hun har til disse miljøene utover en generell interesse for feltet, er slik FER vurderer det ikke brudd på Ethiske prinsipper for nordiske psykologer (EPNP) i seg selv. Ved gjennomgang av den sakkyndige rapporten syntes imidlertid innklaget psykolog å ha vektlagt kunnskap om miljøet som partene kom fra i sin vurdering. FER valgte derfor å åpne dette punktet for kontradiksjon.
2. Vedrørende omfanget av delrapporten og antall komparenter, skriver innklaget psykolog i delrapporten at det har vært nødvendig å bruke en del ekstra ressurser i forsøk på å få et større grep om grad av troverdighet. FER er enig i at rapporten er omfattende og stilte spørsmål ved om antall komparenter og om alle de innhentede opplysningene var nødvendig for å besvare mandatet som var gitt. FER fant også at innklaget psykolog gjenga synspunkt til komparenter som ikke var faktabasert og stilte spørsmål ved relevansen av disse. FER valgte å åpne for kontradiksjon på dette punktet.
3. Ifølge klager var en sentral del av mandatet til innklaget psykolog å avklare fars aktuelle forhold til rus, noe klager mente at innklaget psykolog ikke hadde kunnet dokumentere. I vedlagt dokumentasjon fra innklaget psykolog fremkom det at far forut for det forberedende rettsmøtet ukentlig hadde avlagt negative rusprøver, og at det under rettsmøtet ikke ble fremlagt behov for mer avklaring vedr. rusing. I etterkant av rettsmøtet skal det ha blitt inngått det innklaget psykolog vurderte var en frivillig avtale om å fortsette å avlegge urinprøver, en avtale hun skal ha opplyst om at hun i det forberedende rettsmøtet redegjorde for at hun ikke hadde skrevet om som følge av at det var en frivillig avtale som lå utenfor mandatet, og fordi testresultatene fortsatt manglet. Ifølge klager skulle innklaget psykolog i andre saksforberedende møte ha opplyst om at hun var «overbevist om at far ikke hadde ruset seg i perioden, og at han ikke hadde noe alvorlig rusmisbruk». I vedlagt beslutning fra tingretten juni 2016 fremkom det imidlertid at retten ikke var kjent med at sakkyndig skal ha sagt at hun «er helt sikker på at far ikke er rusmisbruker» under det saksforberedende møtet og at de heller ikke var kjent med at sakkyndig på noe tidspunkt hadde hevdet at far ikke hadde misbrukt rusmidler. Det ble derfor vurdert at det ikke var grunnlag for å åpne dette punktet for kontradiksjon. Vedrørende fars forhold til rusmidler, fremkom det i rapporten opplysninger og vurdering av dette. FER vurderte det derfor dit hen at det ikke var grunnlag for å vurdere at

innklaget psykolog ikke hadde svart på mandatet. FER vurderte således at det ikke var grunnlag for å åpne dette punktet for kontradiksjon.

4. I delrapporten skrev innklaget psykolog at fars samvær med barna måtte vurderes i forhold til mors samlede omsorgsevne. Klager skrev at dette førte til at saksøker med støtte fra sakkyndig krevde utvidelse av saken til å vurdere mors personlige forutsetninger. FER anså dette for å være en faglig vurdering. FER sitt mandat er ikke å vurdere faglig holdbarhet. FER sitt mandat er å bidra til en vurdering av hvorvidt aktuell psykolog har gjennomført et arbeid som tilfredsstiller kravene til EPNP. FER fant ikke grunnlag for å åpne dette punktet for kontradiksjon.
5. Vedrørende punktet som omhandlet overholdelse av tidsfrist for levering av sakkyndig rapport, skrev innklaget psykolog følgende i vedlagt skriv til tingretten: «Sakkyndig vil først formidle at ble forespurt om å utrede fars samværskompetanse med svært kort tidsmargin, og gjorde det klart fra begynnelsen, at en forutsetning ville være at rapporten ikke kunne avleveres før tett oppunder rettsmøtet som var i juni 16». Slik FER forsto dette gjaldt dette svaret på levering av delrapporten og ikke den sakkyndige rapporten levert i sept.-16. FER valgte derfor å åpne dette punktet for kontradiksjon.
6. Vedrørende bruk av elektronisk dokumentasjon opplyste innklaget psykolog i den sakkyndige rapporten at far hadde tilegnet seg gjengitt materiale på ulovlig vis. Det fremkom at den ene sakkyndige skal ha lest opp noen av meldingene til mor forut for at rapporten ble ferdigstilt og mors reaksjoner på dette ble gjengitt. Innklaget psykolog skal ifølge skriv til tingretten ha drøftet med kollegaer om det var riktig å bruke disse opplysningene og konkludert med at den elektroniske dokumentasjonen belyste vesentlige aspekter i saken og i forhold til mandatet, noe som gjorde det vanskelig å tilbakeholde den av barnefaglig interesse. FER vurderte det dit hen at innklaget psykolog hadde gjort en fagetisk vurdering slik EPNP krever, jfr «Håndtering av etiske dilemmaer», men stilte spørsmål ved håndteringen av den aktuelle problemstillingen og valget med å gjengi SMS-ene. FER valgte å åpne dette punktet for kontradiksjon.
7. Hva angår uttalelse om annen psykolog, fremgikk det i redegjørelse til tingretten at innklaget psykolog trakk den andre psykologen sitt arbeid og vurderinger i tvil. Innklaget psykolog skrev følgende: «Redegjørelse for psykolog XX som er under utdanning for sakkyndige, kan vise seg nødvendig. Dette fordi aspekter i veiledningsprosessen belyser utredning av saken, og fordi det synes åpenbart at XX allerede har formidlet noe om sin situasjon under veiledning til advokat (klager). Sakkyndig har i krav av veileder, drøftet to saker som XX har utredet og vurdert med flere sentrale personer i NPF. Begge sakene har vært funnet nødvendig å melde inn for Fagetisk Råd. UT kan ved behov komme tilbake til resymé av klagen». FER kunne vanskelig se hvilken relevans vedkommende sitt arbeid i andre saker hadde for den aktuelle saken ettersom dette ikke var beskrevet. FER stilte spørsmål ved at innklaget psykolog utga opplysninger fra det FER forsto som et veiledningsforhold. FER valgte derfor å åpne dette punktet for kontradiksjon.
8. I klagen fremkom det at innklaget psykolog hadde meldt bekymring til barnevernet knyttet til omsorgen som barna fikk av mor. Som klager selv påpekte, kan sakkyndig, dersom det avdekkes forhold som tilsier det, inngi bekymringsmelding til barneverntjenesten. FER vurderte det derfor dit hen at det ikke var grunnlag for å vurdere at innklaget psykolog hadde brutt de fagetiske retningslinjene ved å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten dersom hun mente at det hadde fremkommet

nye og relevante opplysninger i saken under det sakkyndige arbeidet. FER kan ikke overprøve en annens bekymring.

Oppsummert valgte FER å åpne for kontradiksjon på punktene som omhandlet at innklaget psykolog skulle ha uttalt at hun hadde særskilt kunnskap om det spesifikke miljøet som partene i barnefordelingssaken kom fra (pkt.1), omfanget av delrapporten og antall komparanter (pkt.2), overholdelse av tidsfrist for levering av sakkyndig rapport (pkt.5), bruk av ulovlig fremskaffet elektronisk dokumentasjon (pkt. 6) og omtale av annen sakkyndig psykolog (pkt.7).

ii) Relevante punkter i ”Etiske prinsipper for nordiske psykologer” (EPNP)

FER vurderte henvendelsen fra klager i møte 24.04.17 og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak med henvisning til følgende punkter i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer.

Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

Konfidensialitet og taushetsplikt

Psykologen respekterer individets rett til konfidensialitet gjennom å iaktta taushet om det som han/hun får rede på om klienter og andre under utøvelsen av yrket. Unntak fra taushetsplikten gjøres dersom det foreligger åpenbar fare for klienten eller andre.

Psykologen kan også i henhold til loven være forpliktet til å gi fra seg opplysninger, og informerer derfor klienten om de begrensningene i taushetsplikten som følger av loven.

Med henvisning til hovedpunktet *Respekt for personens rettigheter og verdighet*, underpunktene *Respekt* og *Konfidensialitet og taushetsplikt*, ba FER psykologen redegjøre for omtalen av annen psykolog i redegjørelse for tingretten (pkt. 7), særlig hvilken betydning det hadde for saken at hun tidligere hadde meldt vedkommende inn til FER. FER ba psykologen redegjøre for, og reflektere rundt, vurdering omkring det å utgi opplysninger til annen part om et veiledningsforhold

II.2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Kompetansebegrensninger

Psykologen praktiserer innenfor de grensene for sin kompetanse som følger av utdanning, trening, erfaring og personlig styrke og begrensning, og søker profesjonell hjelp og støtte i vanskelige situasjoner.

Med henvisning til hovedpunktet *Kompetanse*, underpunktene *Etisk bevissthet* og *Kompetansebegrensninger*, ba FER psykologen redegjøre for grunnlaget for uttalelsen om å ha særskilt kunnskap om det spesifikke miljøet som partene i barnefordelings-saken kom fra (pkt. 1), og om å reflektere rundt bruken av denne i den sakkyndige rapporten.

Med henvisning til hovedpunkt *Kompetanse* ba FER psykologen også begrunne hvorfor omfanget av delrapporten og antall komparenter var nødvendig for å besvare mandatet (pkt.2). FER ba psykologen redegjøre for, og reflektere over, relevansen av å gjengi synspunkt fra komparenter som ikke er faktabasert, og redegjøre for relevansen av alle opplysningene som var tatt med.

II. 3 Ansvar

Psykologen er oppmerksom på det profesjonelle og vitenskapelige ansvaret han/hun har overfor sine klienter og overfor den organisasjon og det samfunn som han/hun lever og arbeider i.

Psykologen unngår å gjøre skade og er ansvarlig for sine handlinger. Han/hun forsikrer seg så langt det er mulig om at hans/hennes tjenester ikke misbrukes.

Med henvisning til hovedpunkt *Ansvar*, ba FER psykologen med henvisning til klagepunkt vedrørende bruk av ulovlig fremskaffet elektronisk dokumentasjon (pkt.6), redegjøre for beslutningen om å inkludere denne informasjonen i den sakkyndige rapporten, og om disse opplysningene bedre kunne ha vært håndtert på en annen måte. FER ba psykologen redegjøre for om tingretten ble informert om at opplysningene forelå forut for at rapporten ble levert, og dersom dette ikke ble gjort, grunnlaget for dette.

Under hovedpunktet *Ansvar* ba FER psykologen også reflektere over betydningen av at tidsfristen for levering av sakkyndig rapport ikke ble overholdt (pkt.5), særlig med tanke på at den inneholdt ulovlig fremskaffede opplysninger som ikke alle parter var gjort kjent med.

iii) Innklagedes redegjørelse.

I sin redegjørelse beskriver innklagede at hun vil bemerke at hun i første rekke mottok et mandat, og skrev en fullt ferdig og selvstendig rapport i forhold til dette mandatet uten at det

ble reist noen inhabilitetsinnsigelser. Ifølge psykologen ble det under rettsmøtet spurt om hun kunne utføre et tilleggs mandat, hvilket ble godkjent av begge parter. Hun skriver at «Dette er uttrykk for den tillit undertegnende hadde under mitt arbeid. Innsigelser er først kommet etter at XX (*mors advokat*) saumfor min rapport».

Vedrørende kunnskap om miljøet som partene i saken kommer fra, mener psykologen at dette ikke er et tema som har blitt introdusert av henne. Hun viser til at hun etter rettsmøte fikk spørsmål fra klagers advokat om hun hadde tilknytning til dette miljøet, noe hun skal ha avvist. Ifølge psykologen skal vedkommende i etterkant av dette ha fulgt opp med henvisning til at hun syntes å ha særkunnskap om dette miljøet. Psykologen skriver at ettersom møtet var hevet, ble spørsmålet ansett som irrelevant for saken, men at hun samtidig kan forstå at det etterlyses hvilke kilder som er benyttet i den grad rapporten bærer preg av kunnskap om tradisjoner og miljøet de tilhører. Ifølge psykologen har hun en generell kulturinteresse og er generelt opptatt av det kulturelle aspektet i sakkyndighetsarbeid. Hun skriver videre at hun har en del god kunnskap om miljøet opparbeidet via litteratur og interesse, samt gjennom klinisk taushetsbelagt virksomhet. Psykologen ber om tilbakemelding dersom det er noe hun har vektlagt i sin beskrivelse av miljøet, som ikke stemmer.

Vedrørende innhenting av komparentopplysninger viser psykologen til rettleidninger for sakkyndig oppdrag, utarbeidet med statsministerens kontor (Q-1144), at sakkyndige har et selvstendig ansvar for å vurdere omfanget av komparenter. Hun skriver videre at i saker hvor det er mye motstridende informasjon, ikke bare mellom foreldrene, men også mellom ulike komparenter, vil en sakkyndig vurdering generelt være krevende i forhold til spørsmålet om hva man kan feste mest lit til, og den sakkyndige er da henvist til innhenting av mer informasjon enn i andre saker. Psykologen viser også til de spesifikke retningslinjene for sakkyndighetsarbeid i volds- og overgrepssaker (punkt 5.4.1) hvor det henstilles til en særlig grundig undersøkelse og hvor det oppgis at det kan være aktuelt å snakke med *familiemedlemmer, venner, naboer, tidligere partnere, jobbkollegaer, lærere til barna, barnehageansatte, fastlege, behandlere og tjenestepersoner som har vært involvert i vold og overgrep*. Videre opplyser hun om at det er formidlet at *innsyn i dokumenter, slik som politirapporter, kan være nyttige, for å danne seg et bilde av foreldrenes voldsproblemer*. Hun viser også til at det henstilles til *innsyn i barnevernsdokumenter* og at det i retningslinjen heter at det *vil være behov for et nærmere studie av familiedynamikken*.

Ifølge innklaget psykolog ble hun innledningsvis bedt om å reise til annet land for å innhente informasjon vedrørende fars familie som man visste lite om. Hun skriver at hun på denne turen søkte å bruke tiden effektivt for å danne seg et best mulig bilde av situasjonen, i henhold til de spesifikke retningslinjene for sakkyndighetsarbeid i denne type saker. Hun viser til at det var forhold i saken det var knyttet usikkerhet til, og i tillegg påstander om vold, som gjorde at det var nødvendig å ha mange komparenter. Hun skriver videre at hun ser at en del av samtalene med komparenter med flere fordeler kunne ha vært utelatt i rapporten, da flere utsagn ikke var direkte relevante for saken, men at samtalene i seg selv ble oppfattet som nødvendige, og at det syntes som at komparentenes utsagn bidro til å gi et bilde av kulturen, miljøet og konteksten til foreldrene og barna, og at dette kunne belyse deres egen troverdighet og troverdigheten til foreldrene. Ifølge psykologen er hun generelt av den oppfatning at man vanskelig kan få en god nok forståelse av foreldre uten at de også blir belyst fra sine omgivelser og kulturelle kontekst.

Vedrørende tidsfrist for levering av rapporten skriver psykologen at hun er enig i at rapporten i forhold til tilleggsmandatet ble avlevert altfor sent, men er uforstående til at dette

klagepunktet rettes mot henne. Hun viser til at hun hadde levert en selvstendig og ferdig rapport våren-16, noe som ikke var en delrapport slik klager hevder. Ifølge psykologen godkjente retten så at annen psykolog skulle foreta utredning i forhold til tilleggsmandatet og at denne grunnet praktiske hensyn skulle innlemmes i den første rapporten. Psykologen skriver at hun burde ha forutsett at hun ville få mer førstehåndsinformasjon i saken da flere henvendelser ble rettet til henne og at det kunne komme nye bevis. Ifølge psykologen måtte den nye informasjonen påvirke hennes tidligere vurderinger, og det ble gjort flere endringer, både i hennes utredning- og vurderingsdel, enn hva hun hadde forutsett. Psykologen presiserer at hun ikke hadde innflytelse på når den andre psykologen avleverte sin rapport. Hun opplyser om at hun fikk oversendt rapporten til den andre psykologen og brukte tid på å flette denne inn i den første selvstendige rapporten for å gjøre det samlede arbeidet ferdig for utsendelse. Ifølge psykologen valgte imidlertid den andre psykologen allikevel å avlevere en selvstendig vurderingsdel i egen forsendelse, noe hun tror ble gjort samme dag som rettsmøtet fant sted. Hun påpeker at dette for øvrig ikke var hovedforhandling, kun et forhandlingsmøte mellom partene, og en tidligere avlevering av rapport ville ikke ha endret utfallet av møtet slik hun bedømmer det. Ifølge psykologen er situasjonen for barna «*vel snarer på stedet hvil, grunnet rettsprosessen advokats klager igangsatte vedørende elektronisk dokumentasjon*».

Vedrørende bruk av elektronisk informasjon skriver psykologen at hun har mottatt muntlig informasjon om avskjæring av bevis grunnet bruk av ulovlig innhentet elektronisk informasjon, har vært behandlet i tingretten, langmansretten og i Høyesterett, som avviste anken da denne etter sigende åpenbart ikke kunne føre frem. Ifølge psykologen reagerer hun skarpt på at klagers advokat har ettersendt kjennelsen fra tingretten til FER, men ikke ettersendt ny kjennelse fra lagmannsretten. Hun skriver at dette oppfattes som utilbørlig tilbakeholdelse av viktig informasjon i saken, og som direkte misvisende overfor FER og henne selv. Hun krever derfor at klagers advokat tilfører FER og henne tilstrekkelig innsyn i hvordan domstolen vurderte saken.

Vedrørende bruk av elektronisk dokumentasjon som ble innhentet på ulovlig vis, opplyser hun om at dette ble drøftet i forkant med andre sakkyndige, og på et generelt grunnlag med advokat, og sammen vurderte at slik informasjon burde fremlegges. Hun skriver at saken åpner for et etisk dilemma da bruk av ulovlig innhentet informasjon kan oppfattes som at man ikke tar tilstrekkelig avstand fra et slikt brudd på loven, men at man også under avleggelse av ed for retten ikke skal tilbakeholde noen opplysninger av betydning for saken. Hun viser til at hun som sakkyndig hadde fått oppdraget av retten og at hun vurderte at hun ikke kunne bli sittende med opplysningene alene, samt at hensynet til barnas beste måtte ha overordnet prioritet. Ifølge psykologen tilbakeholdt klager informasjon vedrørende sitt forhold til rus, som der ikke fremkom på noe annen måte, og psykologen anser således tilbakeholdelse av opplysningene som direkte beklagelig.

Psykologen skriver at hun samlet sett vurderer at det var helt nødvendig for å belyse mandatet, og for en riktig vurdering, at man forholdt seg til fars dokumentasjon om klagers forhold til rus. Ifølge psykologen oppfatter hun det som uansvarlig og uetisk dersom man fremstilte mor med et meget restriktivt forhold til alkohol mot bedre vitende, da belysning av mors forhold til rus var et sentralt punkt i mandatet, og beskyldninger om rus sto sentralt i klagen mot far. Hun skriver videre at dokumentasjonen hadde innvirkning på vurderingen av mors generelle troverdighet, og derved i forhold til flere andre aspekter ved hennes fungering.

Vedrørende opplysninger om annen psykolog skriver psykologen at enkelte opplysninger om vedkommende kunne vært utelatt i korrespondanse, men at hun samtidig opplevde på

rettsmøtet at klager var kjent med motstrid og vansker, og at det ble stilt spørsmål til henne vedrørende dette temaet. Ifølge psykologen skal det også ha blitt formidlet til henne av far via klager, at vanskene var et muntlig tema mellom annen psykolog og klager. Hun skriver at problemene som oppsto i forhold til hvordan tilleggsmandatet ble gjennomført, vanskelig kunne holdes fra bordet da kritiske spørsmål ble rettet mot henne. Hun viser til at hun nå er anklaget for at den andre psykologens rapport har blitt avlevert for sent til tross for at hun ikke har hatt mulighet til å påvirke dette, noe som gjør at det er vanskelig for henne å unngå å adressere videre enkelte av klagepunktene. Hun skriver at hun allikevel stusser over egne formuleringer på dette punktet, og i ettertid tenker at hun burde ha skrevet noe mindre.

iv) Klagers kommentarer på innklagedes redegjørelse.

Som svar på redegjørelsen datert 20.06.17 kommenterer klager punktvis slik FER har oppsummert klagen.

Under pkt. 1. påpeker klager at klagen til FER er knyttet til informasjon/mangel på informasjon som har fremkommet i rettsmøtene. Klager avviser å ha formulert seg «utilbørlig personlig» i sine spørsmål til innklaget psykolog utenfor disse.

Under pkt. 2. skriver klager at sakkyndige selvsagt har et selvstendig ansvar i å vurdere omfanget av komparenter i hver enkelt sak, men at de også har et ansvar for å ikke «vidløftiggjøre saken» samt referere komparenter på en etterrettelig måte. Klager påpeker at gjengivelser av komparenter skal i sakkyndig arbeid være etterprøvbar og egnet for nødvendig kontradiksjon. Ifølge klager skal komparenter i den aktuelle saken ha opplyst seg uriktig gjengitt i den skriftlige rapporten. I tillegg er det gjengitt et betydelig antall komparenter selv om sannhetsgehalten kan være vanskelig etterprøvbar grunnet den sterke motstriden mellom partenes familier. Ifølge klager er arbeidet presentert på en slik måte at det er vanskelig å foreta kontroll av etterprøvbarehet og kontradiksjon.

Under pkt. 3 skriver klager at det er enighet om at rapporten i forhold til tilleggsmandatet ble avlevert altfor sent, noe innklaget psykolog er ansvarlig for. Ifølge klager ble den andre sakkyndige utpekt av innklaget psykolog for å bistå med utredning av mor og denne skulle i utgangspunktet være inkorporert i den fremlagte sakkyndige rapporten fra innklaget psykolog.

Under pkt. 4 skriver klager at innklaget psykolog ukritisk har benyttet den elektroniske korrespondansens innhold som valid og autentisk dokumentasjon. Klager påpeker at dokumentasjonene er ulovlig innhentet, manipulert og ikke gir uttrykk for korrekte forhold. Ifølge klager har andre sakkyndige i sakene ikke benyttet seg av dette materialet. Klager opplyser om at forholdet fortsatt under politietterforskning.

Under pkt. 5 har klager ikke ytterligere kommentarer.

Under pkt. 6 informerer klager om at tingretten løste innklaget psykolog fra sakkyndigoppgaven, og engasjerte ny sakkyndig som fullførte oppdraget. Ifølge klager sto innklagedes faglige vurderinger i sterk kontrast til både annen sakkyndig og ny sakkyndig sine vurderinger. Klager opplyser om at innklagedes vurderinger og arbeidsform ble kritisert under hovedforhandling av barnevernstjenesten og DPS. Bl.a. skal DPS under vitneførsel ha avvist innklagedes psykolog sin «diagnostisering» av mor.

Klager skriver avslutningsvis at innklagede psykolog og hennes arbeidsform har vidløftiggjort saken, at saken ikke egnet seg til å bli håndtert etter konflikt- og forsoningsmodellen, noe den heller ikke ble behandlet etter.

Klager ettersendte også brev datert 10.07.17 hvor dom fra tingretten lå vedlagt. Klager skriver her at innklaget psykolog har avgitt vitneforklaring under hovedforhandling og her opprettholdt sine vurderinger og arbeidsform slik det fremgår i hennes rapport. Ifølge klager har tingretten ikke vektlagt innklagede psykolog sin rapport. Klager gjentar at DPS og annen og ny sakkyndig avviser innklagede psykolog sin drøftelse av mors psykiske helse. Klager påpeker også at spørsmålet om far har utøvd vold mot mor har vært en del av rettens vurderingstema. Klager viser til at retten vurderer at det er stor risiko for fremtidig utøvelse av vold fra fars side, mens innklaget psykolog i sin rapport har konkludert med at «Sakkyndig finner ikke sannsynliggjort at far noensinne har slått mor». Klager påpeker også at retten har kommet med en domsslutning med to sakkyndige dommere som har en vurdering av far som er «diametralt forskjellig» fra innklaget psykolog sin vurdering. Klager skriver at innklagede psykolog sitt sakkyndighetsarbeid anses som kritikkverdig og ville ha medført et feilaktig domsresultat dersom hun ikke hadde blitt løst fra mandatet og ny sakkyndig oppnevnt.

v) Sluttkommentarer fra innklagede

28.08.17 mottok FER brev fra innklaget psykolog med forespørsel om flere opplysninger fra klager. Innklaget psykolog etterspurte der dom fra lagmannsretten og tilbakemelding fra Høyesterett. Hun ba også om en oppklaring vedrørende 1) påstander om at informanter mente seg uriktig sitert da hun «aner ikke hva dette handler om» og 2) opplysninger om at DPS og BV har klaget på henne da hun ikke har vært i kontakt med behandler på DPS og begge klagene var ukjente for henne. Innklaget viste også til at klager hevdet at det ikke hadde blitt arbeidet etter «konflikt- og forsoningsmodellen», noe hun ikke var kjent med og også ukjent for fars advokat og for en av dommerne som alle antok at det var denne modellen de arbeidet ut fra. Innklaget psykolog ba derfor om en nærmere redegjørelse vedrørende dette og skrev at hun ønsket å komme tilbake til en mer utfyllende besvarelse etter å ha mottatt mer oppklaring på disse punktene, og også kommentere på sakens status quo.

I brev til innklaget psykolog datert 04.09.17 avviste FER innklaget psykolog sin forespørsel om ytterligere opplysninger, og ba innklaget psykolog om å komme med en sluttkommentar.

FER mottok e-post datert 15.09.17 fra innklaget psykolog hvor hun fastholder behovet for at klager svarer på flere spørsmål. FER valgte å anse denne e-posten som innklaget psykolog sin sluttkommentar.

I sine sluttkommentarer skriver innklaget psykolog at klagers innsendelse av dom fra tingretten, men unnlattelse av å sende dom fra lagmannsretten og Høyesteretts forkastelse av anke, representerer en «utilbørlig tilbakeholdelse av opplysninger av vesentlig betydning for saken, som medfører en klart misvisende framstilling i klage på undertegnende». Hun skriver at hun anser det som overraskende og uetisk at hun er blitt villedet og nektet innsyn i en sak som gjelder klage på henne. Ifølge innklaget psykolog anså hun den etiske drøftelsen som lagmannsretten hadde foretatt vedrørende temaet som hun er innklaget for, ikke bare som veiledende for henne, men også av prinsipiell betydning og av vesentlig interesse for Fagetisk råd i en viktig problemstilling som vedrører hvordan sakkyndige skal forholde seg til bevis som partene har innhentet på ulovlig vis.

Innklaget psykolog skriver at lagmannsrettens dom, Høyesteretts avvisning av videre rettsbehandling, og de øvrige spørsmålene som hun har rettet til klager, anses som viktig for å kunne forstå og drøfte klagers påstander, herunder om det som blir påstått faktisk medfører riktighet. Ifølge innklaget psykolog kan det ikke utelukkes at klagers svar avspeiler momenter vedrørende egen etikk, motiver og strategi i den pågående saken, som hun vil ha ønsket å belyse. Hun skriver videre at hun ikke er i stand til å gi et utfyllende slutt svar uten å ha blitt gitt mulighet for mer innsyn og svar på de spørsmålene som hun har til klager.

FERs vurdering og konklusjon

På bakgrunn av informasjonen som har fremkommet i den aktuelle saken forstår FER det slik at det under arbeidet med saken har fremkommet motstridende opplysninger og at det har vært faglig uenighet mellom sakkyndige i saken, noe som sikkert har gjort arbeidet krevende. FER hverken skal eller kan gjennomgå utredninger med tanke på å vurdere faglig holdbarhet, eller beslutte hvorvidt en rapport skal kjennes ugyldig eller ikke. FER sitt mandat er å bidra til en vurdering av hvorvidt aktuell psykolog har gjennomført et arbeid som tilfredsstillende kravene i de etiske prinsipper for nordiske psykologer (EPNP), noe som var bakgrunnen for at FER valgte å ikke imøtekomme innklaget psykolog sin forespørsel om ytterligere opplysninger i saken. Når hun skriver at hun ikke er i stand til å gi et utfyllende slutt svar uten å ha blitt gitt mulighet for mer innsyn og svar på de spørsmålene som hun har til klager, forstår FER det slik at hun ikke har ytterligere kommentarer.

FER vil, i det følgende behandle hvert enkelt klagepunkt som har blitt åpnet for kontradiksjon.

Vedrørende pkt.1 som omhandler kunnskap om det spesifikke miljøet som partene i barnefordelingsaken kom fra, anser FER at kunnskap om kulturelle aspekt i sakkyndighetsarbeid er viktig. Når denne kunnskapen tillegges vekt i vurderingene som blir gjort, anses det imidlertid som viktig at uttalelser kan etterprøves og at man tar forbehold om at det som kan være beskrivende for en kultur, ikke nødvendigvis gjelder for alle innenfor denne kulturen. FER finner at innklaget psykolog med fordel kunne ha uttalt seg mer nyansert og faktabasert i sine uttalelser vedrørende kulturen som hun beskriver, samt vektlagt den psykologfaglige vurderingen. Slik den sakkyndige i sin rapport har gjengitt og brukt sin kunnskap om den spesifikke kulturen, anser FER dette som brudd på EPNP.

Vedrørende pkt. 2 som omhandler omfanget av delrapporten og et høyt antall komparenter, argumenterer innklaget psykolog for at dette var nødvendig for å besvare mandatet og at sakkyndig har et selvstendig ansvar for å vurdere omfanget av komparenter. FER har forståelse for at det har vært mye usikkerhet om partenes troverdighet og at det har blitt ansett som viktig å få belyst saken fra flere sider ved å innhente opplysninger flere komparenter. I en sak hvor det fremkommer så mange motstridende opplysninger og konfliktnivået er tilsynelatende høyt, anser FER det imidlertid som særlig viktig at det gjøres en grundig vurdering av hvem som er egnet til å belyse saken, at uttalelser som gjengis er faktabasert og relevante for å belyse saken slik at disse er etterprøvbare. FER finner at innklaget psykolog sin bruk av komparenter og gjengivelse av dette, er å anse som brudd på EPNP.

Vedrørende pkt. 5 som omhandler overholdelse av tidsfrist for levering av sakkyndig rapport, skriver innklaget psykolog at hun er enig i at rapporten ble avlevert for sent, men er uforstående til at dette klagepunktet rettes mot henne ettersom dette var som følge av at annen psykolog i saken avleverte sin del av arbeidet for sent. Ut fra beskrivelsen i saken, jfr. pkt. 7, forstår FER det slik at det har vært samarbeidsvansker mellom de ulike sakkyndige i saken.

FER har ikke tilstrekkelig med informasjon til å skulle kunne vurdere hvem som har ansvaret for dette. FER anser det imidlertid som viktig at psykologer som har takket ja til å gjennomføre et sakkyndig oppdrag, utfører dette slik de har sagt ja til, også når det oppstår faglige uenigheter. FER har forståelse for at innklaget psykolog vanskelig kan holde ansvarlig for at evt. annen psykolog har avlevert sitt arbeid for sent, men stiller spørsmål ved om innklaget psykolog kunne ha håndtert aktuell situasjon på annen måte, f.eks. ved å levere sin delrapport. FER anser derfor dette som brudd på EPNP.

Vedrørende pkt. 6 som omhandler bruk av ulovlig fremskaffet elektronisk dokumentasjon, skriver innklaget psykolog at dette var drøftet med andre sakkyndige og på et generelt grunnlag med advokat. Hun viser til at det å bruke ulovlig innhentet informasjon kan oppfattes som om man ikke tar tilstrekkelig avstand fra et slikt brudd på loven, men at man også under avleggelse av ed for retten ikke skal tilbakeholde noen opplysninger av betydning for saken. Hun påpeker også at hensynet til barnas beste måtte ha overordnet prioritet. Innklaget psykolog stiller seg kritisk til at klager har ettersendt kjennelse fra tingretten, men ikke ettersendt ny kjennelse fra lagmannsretten. Hun skriver at hun krever at klager tilfører FER og innklaget psykolog tilstrekkelig innsyn i hvordan domstolen vurderte saken. Ettersom FER sitt mandat er å bidra til en vurdering av hvorvidt aktuell psykolog har gjennomført et arbeid som tilfredsstillende kravene i EPNP, anses det ikke nødvendig å ha informasjon om hva retten har kommet frem til. FER sitt spørsmål til innklaget psykolog var om disse opplysningene bedre kunne ha blitt håndtert på en annen måte. FER vurderer at det etiske dilemmaet kunne ha vært løst ved å be retten om å avklare bruken av ulovlig fremskaffet elektronisk dokumentasjon. Dersom FER forstår det riktig, har den elektroniske dokumentasjonen ikke bare vært ulovlig fremskaffet, men det skal også ha vært usikkert om den var valid og autentisk, som klager skriver. FER vurderer at innklaget psykolog ikke tar tilstrekkelig høyde for dette når hun skriver i den sakkyndige rapporten «Sakkyndig som har sett meldingene og bildene, oppfatter at disse er autentisk i utforming og innhold.» og i svar på klagen skriver at dokumentasjonene hadde innvirkning på mors generelle troverdighet. Når innklaget psykolog først valgte å bruke den ulovlig fremskaffede elektronisk dokumentasjon, anser FER at det hadde vært svært viktig at usikkerheten rundt dennes validitet og om den var autentisk ble tydelig understreket. FER anser EPNP som brutt i forhold til dette punktet.

Vedrørende pkt. 7 som gjelder uttalelse om annen sakkyndig psykolog, skriver innklaget psykolog at hun ser at enkelte opplysninger vedrørende vedkommende kunne vært utelatt i korrespondansen, men at hun opplevde at klager var kjent med vanskene mellom dem, bl.a. ved at det skulle ha vært et muntlig tema mellom annen sakkyndig psykolog og klager. FER forstår det slik at det har vært et veiledningsforhold mellom innklaget psykolog og den andre sakkyndige psykologen som innklaget skal ha kommet med uttalelser om. Innklaget psykolog synes derfor å ha et særlig ansvar for hvilke uttalelser hun kommer med vedrørende den andre sakkyndige psykologen, dette uavhengig av hva vedkommende har snakket med klager om. I vedlagt dokumentasjon fremkommer det også at uttalelsene som er gitt ikke er relevante for arbeidet som har blitt gjennomført i den aktuelle saken. FER anser således EPNP som brutt på dette punktet.

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Dette brevet er å regne som kollegial veiledning.

Vedtak fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Svanhild Mellingen, leder

for leder, Tove Beate Pedersen, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Tor Levin Hofgaard